

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

У статті здійснено аналіз тенденцій розвитку аграрного сектору в Україні у розрізі двох основних складових: рослинництва та тваринництва. Визначено дохід, отриманий від рослинництва і тваринництва, та оцінено яка доля загального доходу країни припадає на кожен галузь. Показано, що доходи від рослинництва стабільно перевищували доходи від тваринництва. Визначено фактори, що вплинули на таке співвідношення. Враховано вплив війни на прибутковість сільськогосподарського виробництва. Показано особливості рослинництва та тваринництва. Проаналізовано валовий збір продукції рослинництва за видами сільськогосподарських культур в динаміці за 30 років. В основному, існує позитивна тенденція зростання цього показника. Виключення складають буряк та ягідні культури. Проведено аналіз територіального розподілу доходів від реалізації продукції рослинництва. Визначено адміністративні області України, що характеризуються найбільшими доходами від рослинництва. Досліджено фактори, що впливають на такий розподіл.

Ключові слова: аграрний сектор; сільськогосподарське виробництво; рослинництво; тваринництво; валовий збір; територіальний розподіл; доходи рослинництва та тваринництва.

Постановка проблеми. Дослідження поточного стану та тенденцій розвитку аграрного сектору в Україні є надзвичайно важливим з кількох причин. Україна, яку часто називають «житницею Європи», посідає важливе місце у світовому сільськогосподарському ландшафті і розуміння динаміки її аграрного сектору дає цінну інформацію про широкі економічні, соціальні та екологічні аспекти.

Сільськогосподарський сектор є одним з основних секторів економіки України, на який припадає значна частка ВВП країни. Дослідження поточного стану та тенденцій допомагає політикам, бізнесу та інвесторам зрозуміти вплив сільського господарства на

розвиток країни, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень для сталого економічного поступу.

Будучи одним з ключових світових експортерів аграрної продукції, зокрема зернових, таких як пшениця та кукурудза, Україна відіграє вирішальну роль у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки. Проведені дослідження у цьому напрямі допомагають відстежувати рівень виробництва, аналізувати потенційні виклики та робити внесок у міжнародні зусилля, спрямовані на забезпечення стабільного та безпечного глобального постачання.

Сільськогосподарський сектор є основним джерелом валютних надходжень в Україну. Дослідження поточного стану та тенденцій у секторі допомагає оцінити динаміку торгівлі, визначити потенційні ринки та сформулювати торговельну політику для максимізації вигод від експорту сільськогосподарської продукції. Таким чином, дослідження поточного стану та тенденцій розвитку аграрного сектору в Україні має вирішальне значення для цілісного розуміння економічного, соціального та екологічного ландшафту країни. Ці знання є основою для розробки ефективної політики, стимулювання інновацій, забезпечення продовольчої безпеки та сприяння сталому зростанню аграрного сектору в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан аграрного сектору України, тенденції, проблеми і перспективи його розвитку є предметом дослідження багатьох вітчизняних науковців. При цьому, досить різноманітними є аспекти досліджуваної проблеми. Так, в дисертації П. Пуцентейло [1] досліджено ефективність виробництва в аграрних підприємницьких структурах, а в роботі С. Урби розвиток аграрного сектору висвітлено як складову економічної безпеки України [2]. Також дана проблема розглядається в контексті ідентифікації стратегічних напрямів розвитку аграрного сектору економіки [3]. Вплив державної політики на розвиток аграрного сектору є предметом вивчення у доробку Несененка П. П. [4]. Серед досліджень слід відзначити також роботи Скрипника В. В. [5], де надано увагу інноваційній складовій розвитку аграрних підприємств. Аналіз розвитку аграрного сектору здійснюються як за даними Державної служби статистики України та Державного агентства земельних ресурсів України (наприклад, Ю. Ярмоленко [6]), так і на даних Світового банку, з урахуванням світових тенденцій (наприклад, Ю. Хорошун [7]) та шляхом порівняння з даними інших країн світу (наприклад, В. Нелеп [8]).

В цілому, питання розвитку аграрного сектору пов'язане з багатьма економічними, управлінськими, соціальними, екологічними та іншими аспектами.

Постановка завдання. Водночас слід відмітити, що наявні військові дії та відсутність нині уніфікованої на рівні країни стратегії обумовлюють певну невизначеність щодо майбутнього розвитку аграрного сектору. Однак його спроможність до здійснення внеску в розв'язання світової проблеми голоду, значний вплив на рівень економіки країни, передові позиції на світовому ринку в частині експорту багатьох сільськогосподарських культур, наявність належних кліматичних умов, кваліфікованих кадрів, можливість використання сучасних технічних можливостей окреслюють потребу в проведенні аналізу стану й постійному моніторингу задля розуміння тенденцій, які вибудувалися в сільському господарстві, і виконання подальших досліджень з елементами прогнозування.

Виклад основного матеріалу. Аграрний сектор України пройшов через кілька значних трансформацій, які суттєво змінили парадигму його розвитку. Найбільш важливими досягненнями розвитку аграрного сектору є агробіокліматичний потенціал нарощування виробництва сільськогосподарської продукції, висока її якість і безпечність, що підтверджується міжнародним визнанням; інвестиції аграріїв у насіння, добрива, засоби захисту рослин та впровадження ІТ-технологій; застосування інноваційних розробок відомих селекційних компаній; використання новітньої сучасної техніки, що дає можливість якісно обробляти ґрунт; у господарствах працює найкраща світова техніка – від тракторів до сучасних зернозбиральних комбайнів. Водночас основними недоліками розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні є різке падіння родючості ґрунтів у зв'язку з суттєвим зменшенням внесення органічних добрив, меліорантів; зростання площ, які заселені небезпечними шкідниками, хворобами, вірусами і бактеріозами; відсутність агрохімічних обстежень ґрунтів на державному рівні у різних регіонах країни; низький рівень фінансування наукових установ, які пов'язані з аграрним сектором, що призвело до втрат кадрів.

Аграрний сектор України складається з двох галузей: рослинництво, до якого відносяться культури зернові, буряк, овочеві та льон; тваринництво – молочна продукція, м'ясна продукція та птахо-промислова. Визначивши дохід, отриманий від рослинництва і тваринництва, ми можемо оцінити частку загального доходу країни, що припадає на кожну галузь. Як правило, дохід від продажу

продукції рослинництва і тваринництва залежить від валового збору, кількості проданої продукції та середніх регіональних або національних цін на продукцію. У таблиці 1 представлено структуру доходів українського аграрного сектору за 1996–2022 роки.

Аналізуючи табл. 1, можна побачити, що в Україні з 1996 по 2022 роки доходи від рослинництва стабільно перевищували доходи від тваринництва. Разом з тим, частка доходу від рослинництва зменшилася на 3% протягом 1996–2000 років, тоді як дохід від тваринництва збільшився на 2,7%, або на 1027,9 млн грн у грошовому еквіваленті.

У 2000–2005 роках доходи від рослинництва перевищували доходи від тваринництва, хоча і з невеликим відривом – лише 5% від загального доходу, отриманого від обох секторів. У період з 2005 по 2011 рік галузь рослинництва зазнала значного зростання, в результаті чого її внесок у загальний дохід склав 71,7%, що дорівнює 25128,2 млн грн. Це зростання можна пояснити приходом іноземних компаній та інвесторів, які впроваджували інноваційне обладнання та технології для виробництва і переробки сільськогосподарських культур. Як прямий результат, рослинництво стало однією з основних галузей української економіки. Доходи, отримані в цей період від тваринництва, залишалися стабільними в порівнянні з попередніми роками. Стрімке зростання рослинництва простежується з 2011 року, коли виручка від реалізації продукції тваринництва була на 43,4% нижчою ніж виручка від рослинництва.

Протягом 2011–2015 років спостерігалось незначне зменшення частки виручки від реалізації продукції рослинництва. Однак у 2015 році відбулося подальше зростання до 72,3%, що еквівалентно 44525,1 млн грн у грошовому вираженні. За період з 2011 по 2015 рік привертає увагу сектор тваринництва, зокрема 2012 рік, коли сукупна виручка сектору становила 34,8% від загальної суми.

Однак з 2016 по 2020 рік рослинництво стало беззаперечним лідером, випередивши сектор тваринництва зі стабільною часткою доходу 70,0%, що є найвигіднішим результатом порівняно з попередніми роками.

Доходи отриманні від галузі рослинництва та тваринництва в Україні продовж 1996–2022 рр.

Рік	Рослинництво, млн грн	Тваринництво, млн грн	Частка рослинництва, %	Частка тваринництва, %
1996	1724,1	1075,9	63,4	39,6
1997	1731,0	1031,0	64,6	38,4
1998	1596,3	1417,2	54,6	48,4
1999	2288,9	1650,0	59,8	43,2
2000	3016,0	2134,7	60,4	42,6
2001	4322,0	3682,5	55,6	47,4
2002	4433,8	3403,2	58,3	44,7
2003	4011,4	3310,2	56,4	46,6
2004	6606,4	4673,7	60,4	42,6
2005	7007,1	6337,3	54,1	48,9
2006	8982,1	5703,3	63,0	40,0
2007	9908,4	5932,4	64,4	38,6
2008	13735,3	8621,8	63,2	39,8
2009	13082,8	8535,0	62,3	40,7
2010	17664,0	9413,7	67,2	35,8
2011	25882,0	10226,0	73,9	29,1
2012	21125,7	11279,2	67,2	35,8
2013	24601,7	11624,8	69,9	33,1
2014	28929,2	13428,3	70,3	32,7
2015	45860,9	17532,9	74,5	28,5
2016	55197,8	18274,8	77,4	25,6
2017	62975,4	25351,5	73,4	29,6
2018	62944,6	26180,0	72,7	30,3
2019	66981,9	25590,1	74,6	28,4
2020	72333,9	24991,2	76,5	26,5
2021	76381,3	27277,3	64,3	35,7
2022	48211,2	19004,9	60,6	39,4

Найбільша частка загального доходу від вирощування сільськогосподарських культур за період 1996–2022 рр. становила 77,4% у 2016 році та 48,9% у 2005 році.

Водночас частка загального прибутку від вирощування сільськогосподарських культур найнижчою була у 2005 році і становила 52,5% та у 2016 році – 24,9%.

Падіння прибутків сільськогосподарської галузі в Україні у 2022 році внаслідок повномасштабної війни підкреслює різноманітні виклики, з якими стикаються фермери та весь сектор в цілому. Подолання як безпосередніх, так і довгострокових наслідків воєнного стану потребує цілісної стратегії, що включає гуманітарну допомогу, відновлення інфраструктури, політичну підтримку та зусилля з відновлення доступу до ринку сільськогосподарської продукції. Відновлення аграрного сектору після війни є багатовекторним процесом, що вимагає співпраці між урядом, міжнародними організаціями та приватним бізнесом, аби гарантувати стабільність та екологічно безпечне відновлення цього фундаментального сектору економіки України.

Рослинництво українського агропромислового комплексу зростаючи стає більш важливим сектором в галузі формування всього доходу. Збільшення валового збору продукції та збільшення середніх цін сприяло досягненню високих показників. Україна за результатами 2019–2020 року виявилась на другому місці у світі за обсягом експорту зернових культур після США. Україна є другим найбільшим постачальником ячменю, четвертим найбільшим постачальником кукурудзи та п'ятим найбільшим постачальником пшениці у світі [10].

Слід зазначити, що валовий збір зерна в країні збільшився на 12,32 млн тонн у 2020 році порівняно з 2015 роком, незважаючи на те, що посівні площі залишилися незмінними. Крім того, Україна реалізує стратегії, спрямовані на стимулювання виробництва соняшнику та кукурудзи, розширивши посівні площі майже на 20%.

Що стосується проблем, з якими стикається тваринництво, то частка прибутку після 2014 року становила менше 30% порівняно з рослинництвом. Більше того, з 2015 по 2020 рік вона в середньому становила 27,3%. Зменшення прибутків та загальний низький рівень доходів від тваринництва можна пояснити дисбалансом у розвитку агропромислового комплексу. Спостерігається відставання тваринництва від рослинництва за темпами зростання. Інвестиційна привабливість галузі залишається низькою через потребу у великих

інвестиціях та тривалий період їх окупності. Існує високий відсоток імпорту м'ясо-молочної продукції з інших країн. Поголів'я свиней скоротилося на 19% (еквівалентно 1,3 млн голів), а поголів'я великої рогатої худоби зменшилося на 19,7% у період з 2015 по 2020 рік.

Переважає рослинництво над тваринництвом пояснюється, насамперед, швидким розширенням галузі рослинництва і, в свою чергу, зменшенням потенціалу тваринництва через труднощі, про які йшлося вище. Отже, можна зробити висновок, що проведення додаткових досліджень і прогнозування прибутків у рослинництві є більш доцільним і точним.

При оцінці структури доходів, отриманих від рослинництва, з особливу увагу треба приділити визначенню культур, які приносять найбільші прибутки як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках.

Для аналізу доходу від кожної конкретної культури важливо дослідити такі ключові показники, як загальна врожайність та середні ціни, оскільки саме ці фактори в сукупності формують отриманий дохід. Зі збільшенням виробництва сільськогосподарських культур відбувається відповідне зростання продажів як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках, що призводить до загального зростання доходу від конкретного товару. Тому розробляються нові підходи до підвищення ефективності виробництва, що в кінцевому підсумку призводить до збільшення врожайності сільськогосподарських культур.

Близько 50% території України страждає від несприятливих геологічних та кліматичних явищ. У 2020–2021 роках пшениця була посіяна на 8641,5 тис. га, цукровий буряк – на 218,3 тис. га, соняшник – на 6142,22 тис. га, кукурудза – на 5376,2 тис. га. Це свідчить про те, що в Україні найбільш придатними землями є землі для вирощування зернових культур. Аналізуючи валовий збір продукції рослинництва за видами культур (рисунок), можна зробити наступні висновки: у 2011 році спостерігалася позитивна тенденція до збільшення валового збору всіх видів культур: зернові та зернобобові зросли на 44,8%, цукрові буряки – на 36%, олійні культури – на 24,1%, картопля – на 29,7%, овочеві культури – на 21,7%, а плодові та ягідні культури продемонстрували найнижчий темп приросту на рівні 10%.

У 2013 році валовий збір зазнав деяких змін порівняно з 2012 роком. Урожай зернових та зернобобових збільшився на 37%, тоді як урожай цукрових буряків зменшився на 41,5%. Тим часом, урожай олійних культур збільшився на 34,4%, а урожай картоплі дещо

зменшився на 4,6%. Урожай овочів також зменшився на 2,4%, тоді як урожай плодово-ягідних культур зріс на 15%. Проаналізувавши 2015 рік порівняно з 2014 роком, можна зробити висновок, що він був несприятливим для сільськогосподарського сектору. Всі культури мали від'ємні темпи зростання, за винятком олійних культур, які продемонстрували позитивну тенденцію до зростання врожаю на 3,8%. Крім того, валовий збір плодів та ягід збільшився на 7,7%. Зниження темпів зростання врожаю зернобобових та зернових (-5,7%), цукрових буряків (-34,3%) та картоплі (-12%) можна пояснити початком воєнних дій з боку Росії та боями на сході України, що супроводжували їх.

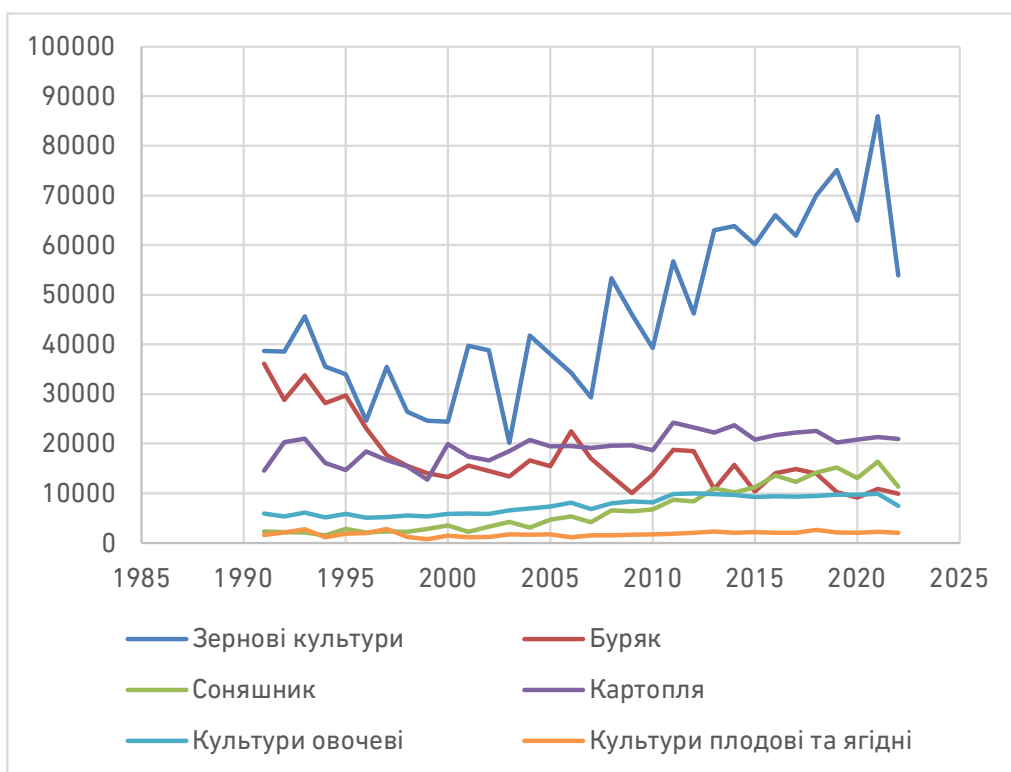

Рисунок. Валовий збір продукції рослинництва за видами культур у 1991–2022 рр. (млн тонн)

Джерело: побудовано авторами на основі [11]

Валовий збір 2017 року залишився майже незмінним порівняно з показниками 2016 року. Урожай 2019 року, порівняно з 2018 роком, став найбільш врожайним роком для зернових культур за період з 2010 по 2020 рік, із загальним врожаєм 75,1 млн тонн, що на 98,4% більше, ніж у 2010 році. Проаналізувавши дані про врожай 2019–2020 років, можна зробити висновок, що валовий збір

зернових у 2020 році зменшився на 13,6%, цукрових буряків – на 10,4%, олійних культур – на 17%, картоплі – на 2,8%, а овочевих культур залишився на незмінному рівні порівняно з 2019 роком. Урожай плодово-ягідних культур зменшився на 4,4%.

Протягом 2021–2022 рр. прослідковується негативна динаміка до зменшення обсягів валових зборів культур рослинництва через початок повномасштабного вторгнення. 2021 рік характеризується рекордним показником валових зборів зернових культур протягом 1991–2022 рр.

Розвиток рослинництва залежить від ґрунтово-кліматичних умов, які в Україні є досить різноманітними. Вони змінюються зонально через неоднакові ґрунтові покриви, кількість опадів і тепла, тривалість вегетаційного періоду, умови перезимівлі, що свідчить про необхідність враховувати екологічні та біологічні особливості сільськогосподарських культур при їх розміщенні в системі землекористування. Тому окремої уваги потребує аналіз територіального розподілу доходів від реалізації культур рослинництва (табл. 2). На основі аналізу наведених даних можна зробити висновок, що Чернігівська область є найбільш прибутковою протягом 2015–2022 років. У 2020 році вона робить найбільший внесок – 10,6% порівняно з іншими регіонами.

Таблиця 2

Динаміка розподілу доходів від реалізації культур рослинництва в розрізі областей у 2015–2022 рр. (млн грн)

Область	2015	2017	2019	2020	2021	2022
Вінницька	7884,7	9391,9	15048,9	12939,6	16274,2	13544,0
Волинська	1430,2	1897,5	2612,6	2959,1	3379,18	1687,0
Дніпропетровська	5450,5	6673,6	6885,7	8689,3	8639,4	4503,0
Донецька	2208,2	3785,4	3965,0	4907,8	5231,2	123,0
Житомирська	3065,3	3584,8	7423,4	6984,4	8393,8	3421,2
Закарпатська	121,1	325,1	305,1	384,2	516,4	322,0
Запорізька	4103,3	6229,6	7026,3	8313,9	8832,0	3582,4
Івано-Франківська	1192,1	1186,7	1920,3	2370,1	2388,7	1102,0
Київська	8525,8	10131,3	15350,2	13471,1	16424,4	6732,2
Кіровоградська	8153,4	6604,5	10639,0	10287,7	11181,0	5188,0
Луганська	1745,0	3048,8	2953,6	3862,2	4108,9	40,0
Львівська	2838,5	2241,6	3793,0	3725,0	4063,6	3123,2
Миколаївська	5258,6	6172,7	6152,9	6305,0	7092,1	4893,2
Одеська	6113,9	8720,6	7886,4	5234,6	7592,1	3291,0
Полтавська	18491,9	12854,3	15309,3	17254,7	15258,2	13944,8
Рівненська	2077,4	1796,4	2756,4	2890,6	3167,1	2233,3
Сумська	8923,0	9853,8	13220,8	16122,6	16884,1	6423,9

продовження табл. 2

Тернопільська	4556,5	4842,7	6118,3	7281,9	7551,1	5323,4
Харківська	7070,0	8398,1	9468,5	12937,6	12551,0	7833,0
Херсонська	3467,7	4299,6	4882,3	6656,3	6770,2	984,4
Хмельницька	7323,7	7285,8	10818,0	11591,5	12981,5	8921,2
Черкаська	8406,1	8258,2	13245	11834,1	13973,0	7921,2
Чернівецька	491,2	549,3	669,8	595,4	707,2	230,0
Чернігівська	12881,1	12529,9	17888,0	21141,6	22271,5	13322,1

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики [12]

Прикметно, що 2021 рік став рекордним для Чернігівської області з внеском у загальний дохід від продажу зернових культур. У попередні роки його частка становила 9,8% у 2015 році, 7,3% у 2016 році, 8,9% у 2017 році, 9,4% у 2018 році та 9,6% у 2019 році.

У 2021 році Полтавська область посіла перше місце за обсягом надходжень з часткою 8,7%, за нею йде Сумська з 8,1%. Київська область посіла третє місце з часткою 6,8% від загального доходу, а Вінницька та Харківська області досягли однакового результату з часткою 6,5%.

Найнижчі показники доходів зафіксовано в Закарпатській області, де вони становлять лише 0,19% від загального доходу, далі йдуть Чернівецька область – 0,29% та Івано-Франківська область – 1,2%. Недостатній рівень доходів від продажу зернових та зернобобових культур у цих регіонах пояснюється нерозвиненістю сільськогосподарського сектору, спричиненою неродючими землями та несприятливими ландшафтними умовами.

Отже, оцінка динаміки доходів від продажу зернових культур у кожній області протягом 2015–2022 рр. дозволяє виділити наступні регіони-лідери з продажу зернових культур: Чернігівська, Полтавська, Сумська, Київська, Вінницька та Харківська області. Сукупна частка вищезгаданих регіонів у загальній виручці склала 47%. Це означає, що лише 6 областей формують майже 50% доходів від реалізації продукції рослинництва в Україні, порівняно з іншими регіонами.

Разом з тим, слід враховувати спеціалізацію регіонів з виробництва сільськогосподарських культур. Так, станом на 1 жовтня 2020 перше місце з вирощування овочів відкритого ґрунту займала Херсонська область, з зернових та зернобобових – Харківська область, з соняшника – Миколаївська, з сої – Полтавська. Окремо слід виділити Дніпропетровську область, яка має не лише

сприятливі природно-кліматичні умови, а й послуговується значним інвестиційним фоном (за даними Державної служби статистики у 2019 році у область було інвестовано найбільше коштів). Відповідно, вона займає лідерство з вирощення зернових та зернобобових, ріпаку, соняшнику, овочевих культур.

Висновки. Аграрний сектор України, що володіє значним промисловим потенціалом, у тому числі експортним, забезпечує продовольчу безпеку, має необхідні передумови для активізації розвитку, в умовах сьогодення є основним джерелом надходження іноземної валюти. Це єдиний сектор економіки, що здатний забезпечувати позитивне сальдо зовнішньої торгівлі. Подальше нарощування експортних потужностей з боку України з огляду на перевищення обсягів виробництва над можливостями внутрішнього споживання, диверсифікація експорту, розширення його географії слугуватиме важливим чинником забезпечення зростання стабільності економіки в майбутньому, сприятиме значному поліпшенню макроекономічних характеристик України та вирішенню низки як ключових глобальних проблем (до прикладу, світової проблеми голоду), так і регіональних соціально-економічних викликів. Аграрний сектор України, безсумнівно, може стати флагманом вітчизняної економіки, драйвером її розвитку, що забезпечить ефективну інтеграцію до світового економічного простору.

1. Пуцентейло П. Р. Ефективність виробництва в підприємницьких структурах аграрної сфери : дис. ... канд. екон. наук : 08.07.02. Київ, 2004.
2. Урба С. І. Пріоритети та інструменти розвитку аграрного сектора в системі забезпечення економічної безпеки України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Львів, 2019.
3. Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України. *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 37–48.
4. Несененко П. П. Аналіз сучасного стану управління розвитком сільських територій як ключового напрямку аграрної політики України. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 11 (13). С. 74–85.
5. Скрипник В. В. Інноваційний розвиток аграрних підприємств України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 20. С. 19–24.
6. Ярмоленко Ю. Стан та тенденції розвитку аграрного виробництва в Україні. URL: https://www.researchgate.net/publication/323642482_STAN_TA_TENDENCII_ROZVIT_KU_AGRARNOGO_VIROBNICTVA_V_UKRAINI. (дата звернення: 20.08.2024).
7. Хорошун Ю. В. Стан і тренди аграрного сектору: національний та світовий вимір. *Економіка і організація управління*. 2020. № 4 (40). С. 153–166.
8. Нелєп В. М. Тенденції розвитку сільського господарства в Україні та світі. *Економіка АПК*. 2015. № 7. С. 100–105.
9. Статистичний щорічник України. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm (дата звернення: 20.08.2024).
10. Кернасюк Ю. Агросектор 1991–2021 – у цифрах і фактах. URL: [92](http://agro-</div><div data-bbox=)

business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/24134-ahrosektor-1991-2021-u-tsyfrakh-i-faktakh.html. (дата звернення: 20.08.2024). **11.** Рослинництво України 2021 : статистичний збірник. 2022. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/05/zb_rosl_2021.pdf (дата звернення: 20.08.2024). **12.** Регіони України : статистичний збірник. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru2ch2019.pdf. (дата звернення: 20.08.2024).

REFERENCES:

1. Putsenteilo P. R. Efektyvnist vyrobnytstva v pidpriemnytskykh strukturakh ahrarnoi sfery : dys. ... kand. ekon. nauk : 08.07.02. Kyiv, 2004.
2. Urba S. I. Priorityety ta instrumenty rozvytku ahrarnoho sektora v systemi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy : dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.03. Lviv, 2019.
3. Mesel-Veseliak V. Ya., Fedorov M. M. Stratehichni napriamy rozvytku ahrarnoho sektora ekonomiky Ukrainy. *Ekonomika APK*. 2016. № 6. S. 37–48.
4. Nesenenko P. P. Analiz suchasnoho stanu upravlinnia rozvytkom silskykh terytorii yak kliuchovoho napriamku ahrarnoi polityky Ukrainy. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*. 2022. № 11 (13). S. 74–85.
5. Skrypnyk V. V. Innovatsiyni rozvytok ahrarnykh pidpriemstv Ukrainy: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy rozvytku. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*. 2021. № 20. S. 19–24.
6. Yarmolenko Yu. Stan ta tendentsii rozvytku ahrarnoho vyrobnytstva v Ukraini. URL: https://www.researchgate.net/publication/323642482_STAN_TA_TENDENCII_ROZVIT_KU_AGRARNOGO_VIROBNICTVA_V_UKRAINI. (дата звернення: 20.08.2024).
7. Khoroshun Yu. V. Stan i trendy ahrarnoho sektora: natsionalnyi ta svitovy vymir. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*. 2020. № 4 (40). S. 153–166.
8. Nelep V. M. Tendentsii rozvytku silskoho hospodarstva v Ukraini ta sviti. *Ekonomika APK*. 2015. № 7. S. 100–105.
9. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm (дата звернення: 20.08.2024).
10. Kernasiuk Yu. Ahrosektor 1991–2021 – u tsyfrakh i faktakh. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/24134-ahrosektor-1991-2021-u-tsyfrakh-i-faktakh.html>. (дата звернення: 20.08.2024).
11. Roslynnnytstvo Ukrainy 2021 : statystychnyi zbirnyk. 2022. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/05/zb_rosl_2021.pdf (дата звернення: 20.08.2024).
12. Rehiony Ukrainy : statystychnyi zbirnyk. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru2ch2019.pdf. (дата звернення: 20.08.2024).

Kostrychenko V. M. [1; ORCID ID: 0000-0003-4210-6105],
Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor,
Shpak V. A. [1; ORCID ID: 0000-0002-3255-1099],
Post-graduate Student

¹National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF CERTAIN ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR IN UKRAINE

The article analyzes trends in the development of the agricultural sector in Ukraine in terms of two main components: crop production and livestock production. The income received from crop and animal husbandry was determined and the share of the country's total income accounted for by the leather industry was estimated. It is shown that incomes from crop production consistently exceeded incomes from livestock production. The factors that influenced this in general were determined. The impact of the war on the profitability of agricultural production is taken into account. Features of plant and animal husbandry are shown. The gross harvest of crop production by types of agricultural crops in dynamics over 30 years was analyzed. Basically, there is a positive trend of growth of this indicator. Exceptions are beets and berry crops. An analysis of the territorial distribution of income from the sale of plant products was carried out. The administrative regions of Ukraine characterized by the highest incomes from crop production have been determined. The following regions-leaders in the sale of grain crops have been identified: Chernihiv, Poltava, Sumy, Kyiv, Vinnytsia and Kharkiv regions. The cumulative share of the above-mentioned regions in the total revenue was 47%. It is shown that only 6 regions form almost 50% of the income from the sale of plant products in Ukraine, compared to other regions. Factors affecting such a distribution have been studied.

Keywords: agricultural sector; agricultural production; crop production; animal husbandry; gross collection; territorial distribution; income from crop production and animal husbandry.

Отримано: 18 вересня 2024 року
Прорецензовано: 23 вересня 2024 року
Прийнято до друку: 27 вересня 2024 року